

7-мавзу: Амир Темур ва Темурийлар даврида ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ва маданий ҳаёт.

Режа:

- 1. Мовароуннаҳрдаги сиёсий парокандалик ва сарбадорлар ҳаракати.*
- 2. Амир Темур давлатининг ташкил топиши ва унинг ҳарбий юришлари.*
- 3. Соҳибқирон салтанатининг ички ҳаёти, ҳарбий ислоҳоти*
- 4. Темурийлар ва Улугбек давлати.*

*Амир Темур бизнинг шаън - шавкатимиз,
гурур-ифтиҳоримиздир. Амир Темур-халқимиз
даҳосининг тимсоли, маънавий қудратимиз
рамзидир...*

*Амир Темур - шахсини идрок этиш-
тарихни идрок этиш демакдир. Амир Темурни
англаш-ўзлигимизни англаш демакдир. Амир
Темурни улуғлаш-тарих қаърига чуқур илдиз
отган томирларимизга, маданиятимизга,
қудратимизга асосланиб буюк келажагимизга
ишончимизни мустаҳкамлаш демакдир.*

И. А. Каримов

Амир Темур – фахримиз, ғуруримиз

Биз ким – мулки Турон амири Туркистонмиз.
Биз ким – миллатларнинг энг қадими
ва энг улуғи, туркнинг бош бўғинимиз.

АМИР ТЕМУР

Амир Темур — буюк давлат асосчиси

Давлат ишларининг тўққиз улушини кенгаш,
тадбир ва машварат, қолган бир улушни қилич
билан амалга оширдим

АМИР ТЕМУР

Амир Темур ибн Тўрағай Баҳодур 1336 йил 9 апрелда Кеш (ҳозирги Шаҳрисабз) шаҳри яқинидаги Хожа Илғор қишлоғида таваллуд топган. Оналари Такина хотун, Бухоро садр аш-шаъриасининг қизи;

Соҳибқирон Амир Темур ўрта асрнинг йирик давлат арбоби, буюк саркарда, кучли, марказлашган давлат асосчиси илм-фан ва маданият ҳомийси;

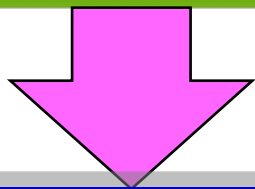
Амир Темур Ҳиндистон ҳамда Хитойдан Қора денгизга қадар, Сирдарё ва Орол денгизидан Форс қўлтиғига қадар ғоят катта ҳудудни қамраб олган марказлашган улкан салтанатга асос солган. Бундан ташқари Амир Темур давлатига Кичик Осиё Сурия, Миср ва шимолий-ғарбда Қуйи Волга, Дон бўйлари; шимолий-шарқда Балхаш кўли ва Или дарёсигача; жанубий-шарқда эса Шимолий Ҳиндистонгача бўлган мамлакатлар бўйсундирилган;

Амир Темур ўзининг илк ҳарбий фаолиятини қўл остидаги навкарлари билан айрим вилоят амирларига хизмат қилишдан бошлаган; уларнинг ўзаро курашларига қатнашиб, жасорат кўрсатган, жангларда чиниққан, ҳарбий маҳоратини оширган;

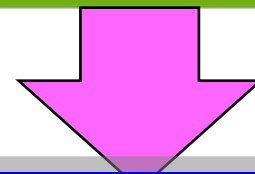
У асосан XIV аср 60-йиллар ўрталарида ўз сиёсий фаолиятини бошлаган, мамлакатда ҳукм сурган тарқоқлик ва мўғул зулмига зарба бериш мақсадини илгари сурган;

- ▶ Амир Темур мўғул ҳукмдори Туғлуқ Темур ва унинг ўғли Илёсхожага қарши фаол курашлар олиб борган;
- ▶ 1365 йилда Тошкент ва Чиноз оралиғида мўғуллар билан олиб борган йирик жанги “Лой жанги” номи билан тарихда қолган;
- ▶ 1370 йил 10 апрелда Амир Темур Мовароуннаҳрнинг ҳукмдори бўлиб, тахтга ўтиради;
- ▶ Амир Темур давлатига икки хавф мавжуд эди: биринчиси маҳаллий ҳукмдорларнинг бошбошдоқлиги, иккинчиси мўғуллар хавфи;
- ▶ Мўғулистон билан Оқ Ўрда ҳукмдорлари Фарғона водийсининг шарқи, Ўтрор, Ясси (Туркистон) ва Сайрам шаҳарларига хавф солиб, бу ҳудудларга тез-тез ҳужум қилар ва аҳолини талон-тарож қиларди;
- ▶ Амир Темур исёнчи амирларга қарши шафқатсиз кураш олиб борди;
- ▶ Шибирғон вилояти бўйсундирилган;
- ▶ Хоразмни Амир Темур Чиғатой улусининг ажралмас қисми деб ҳисоблаб, уни ўз давлатига қўшиб олиш сиёсатини тутди;
- ▶ Амир Темур Хоразм сўфийларига қарши беш марта юриш қилди ва 1388 йилда унинг ҳудудлари Амир Темур давлатига бўйсундирилди;
- ▶ Йигирма йил (1371-90) мобайнида Соҳибқирон Мўғулистонга етти марта юриш қилиб, мўғул ҳукмдорлари Анқотўра ва Қамариддин устидан ғалаба қозонди.

Амир Темур томонидан марказлашган қудратли давлатга асос солиниши

- 1361-1365 йиллар Мўғулистон хони Туғлуқ Темур ва унинг ўғли Илёсхўжага қарши уруш;
- 1370-йили Амир Хусайнга қарши Балхга юриш ва уни бартараф этиш;
- 1370-1371-йилларда Фарғона, Ўтрор, Ясси, Тошкент, Хисор, Бадахшон, Қундуз бўйсундирилди.

- 1381-йили Хирот, Сеистон, Мозандарон, Сарахс, Жом, Кавсия, Сабзавор бўйсундирилди;
- 1371-1389-йилларда жами 7 марта Мўғулистон ҳукмдорлари-га қарши курашди ва бўйсундирди;
- 1371, 1373, 1375, 1379, 1388-йилларда Хоразмдаги сўфийлар сулоласи ҳукмдорлари: Хусайн, Юсуф ва Сулаймон Сўфийларга қарши кураш олиб борди;
- Хоразмни ўз давлати ҳудудига қўшиб олди.

Амир Темур фаолиятининг икки босқичи

1- БОСҚИЧ

1370-1386 мўғул зулмига барҳам берилган, мамлакат ягона давлатга бирлаштирилган, давлат бошқарув асосларини кучайтирувчи ички сиёсат олиб борилган.

2. БОСҚИЧ

1386 - 1405 мамлакатнинг салтанатга айланиш даври. 27 давлат бирлаштирилади. Давлатнинг обрўси ошиб Шарқнинг энг қудратли салтанатига айланади.

ОЛТИН ЎРДАГА ҚАРШИ КУРАШ

Амир Темур шу билан бирга шимолий-ғарбдан, яъни Олтин Ўрта томонидан бўлаётган тазйиққа барҳам бериш мақсадида Тўхтамишга қарши уч марта кўшин тортишга мажбур бўлди

1-жанг 1389 йилда Дизак (Жиззак)нинг Аччиқ мавзеида бўлиб ўтган

2-жанг 1391 йилнинг 18 июнида (ҳозирги Самара билан Чистополь шаҳарлари оралиғида жойлашган Қундузча (Кондурча) дарёси водийсида бўлган

3-жанг 1395 йилнинг 28 феввалида Шимолий Кавказда Терек дарёси бўйида Тўхтамиш кўшинига қатъатқич зарба беради

Амир Темур ҳарбий юришлари оқибатида Қуйи Идил (Волга) вилоятлари, Сарой Берка, Саройчик ва Ҳожитархон (Астрахон) каби шаҳарлар вайрон қилинди

Амир Темур Тўхтамишни қувиб Рязань вилоятигача борди ва Елец шаҳрини ишғол қилди

Амир Темурнинг Тўхтамиш устидан қозонган ғалабаси фақат Марказий Осиё учун эмас, балки бутун Шарқий Европа, шунингдек, тарқоқ Русь князликларнинг бирлашиши учун ҳам буюк аҳамият касб этган

Амир Темурнинг ташқи юришлари

1381 — 84 йиллар давомида Амир Темур Эроннинг катта қисмини эгаллади. Аввал (1381) Калот, Туршиз ва Сабзавор, кейин (1383) Сеистоннинг Зирех. Зова, Фараҳ ва Буст қалъалари, 1384 йилда Астробод вилояти ва Озарбайжоннинг Омул, Сори, Султония ва Табриз шаҳарлари бўйсундирилди

1371, 1373, 1375, 1379, 1388-йилларда Хоразмга қарши беш марта юриш қилди ва уни бўйсундирди. 1371-1389-йилларда Мўғулистон бўйсундирилган

«Уч йиллик» (1386 - 88) ҳарбий юришлар оқибатида Жанубий Озарбайжон, Ироқнинг шим қисми. Гуржистон ва Ван кўли атрофидаги ерлар эгалланди.

Амир Темурнинг ташқи юришлари

Амир Темур бутун эътиборини Эрон, Ироқ, Сурия, Кичик Осий ва Ҳиндистон ерларини узил-кесил забт этишга қаратди. У «**беш йиллик**» (1392 — 96) уруш давомида Ғарбий Эрон, Ироқи Ажам ва Кавказни эгаллади, натижада музаффарийлар ва жалоирийлар ҳукмронлиги барҳам топди

Амир Темур 1398-1399 йилларда Ҳиндистонни забт этган

Амир Темурнинг 1399 — 1404 йилларда олиб борган «**етти йиллик**» ҳарбий юришлари натижасида Шомнинг Ҳалаб (Алеппо), Хумс, Баалбек (Баъалбак), Димишқ (Дамашқ) каби йирик шаҳарлари ва Ироқи Арабнинг Убулистон ўлкаси (қад. Каппадокия) билан Бағдод, шунингдек Туркиянинг катта қисми забт этилади. Анқара жангида Амир Темур жаҳоннинг буюк саркардаларидан бири Боязид Йилдирим устидан ғалаба қозонди

Амир Темурнинг энг йирик ҳарбий юришлари

ОЛТИН ЎРДАГА ҚАРШИ ЮРИШЛАР:

- Биринчи марта 1389
- Иккинчи марта 1391-
Қундузча жанги
- Учинчи марта 1394-
1395 Шимолий
Кавказдаги Терек
дарёси бўйидаги жанг

•1371, 1373, 1375, 1379,
1388-йилларда
Хоразмдаги сўфийлар
сулоласи хукмдорларига
қарши кураш

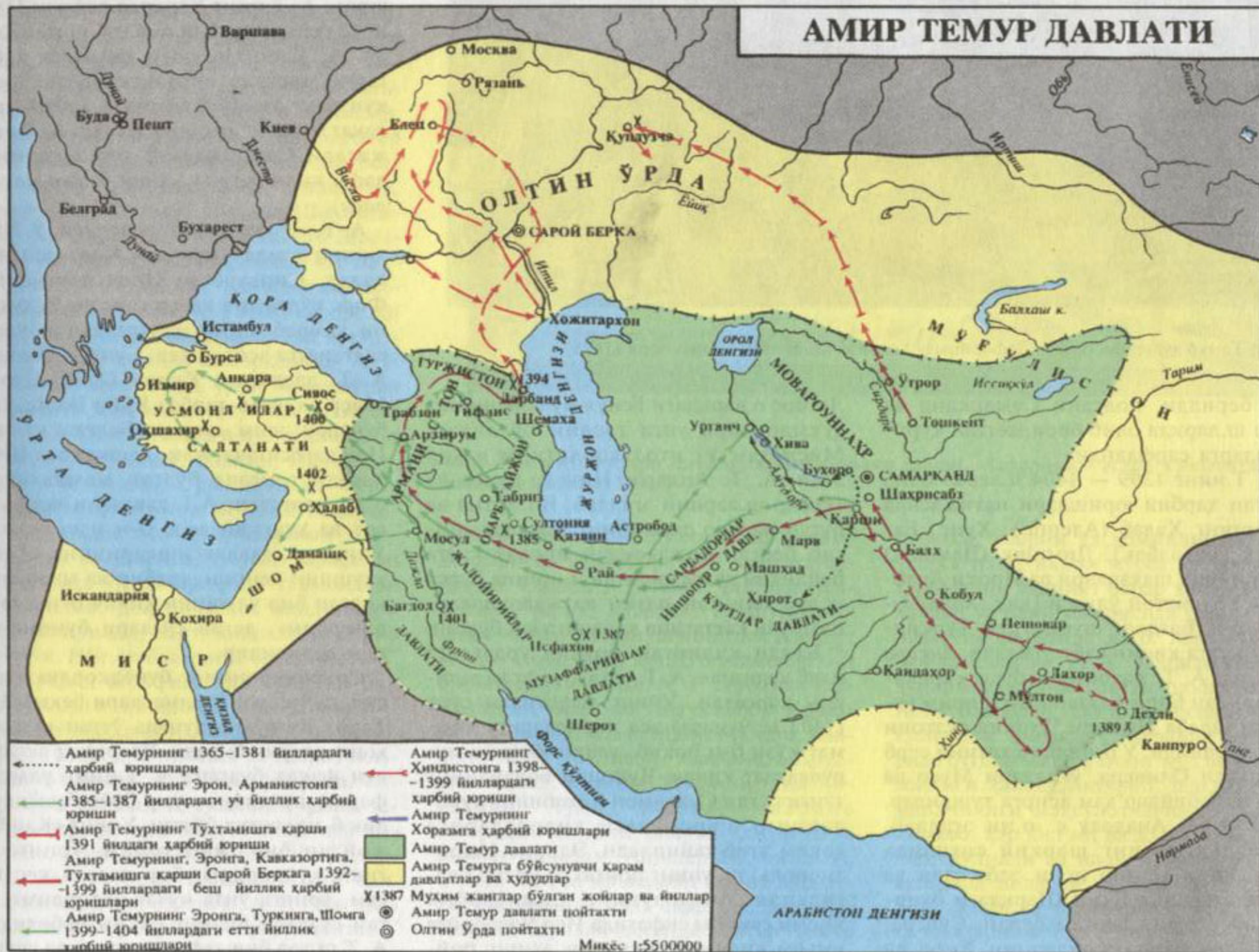
ЭРОНГА ҚАРШИ ЮРИШЛАР:

- уч йиллик юриш-
1386-88 (Эрон,
Озарбайжон, Грузия,
Арманистон) 1387
Исфакон
- беш йиллик юриш-
1392-1396
- етти йиллик юриш-
1399-1404

1398-1399 - Ҳиндистон юриши

- 1402 йил Анқара
жанги. Бу жанг
XV асрнинг энг
йирик
урушларидан
биридир. Амир
Темур ўз
даврининг энг
кучли подшоси
бўлган Боязид
Елдирирни
мағлуб этган.

АМИР ТЕМУР ДАВЛАТИ

АМИР ТЕМУР ДАВЛАТИНИНГ МАРКАЗИЙ БОШҚАРУВИ

Амир Темур давлатининг марказий бошқарув тизими

АМИР - МУТЛОҚ ҲУКМДОР

ҚУРУЛТОЙ ВА УНИНГ ДАВЛАТ ҲАЁТИДАГИ ЎРНИ

- Жамият ва давлат ўртасидаги муносабатларни яхшилашга хизмат қилган;
- халқ вакиллари билан кенгашиш воситаси;
- Қурултойда уруш, тинчлик масалалари ёки давлат бошқарувига оид бошқа муҳим ишлар ҳал этилган;
- У олий табақа вакилларининг кенгаши;
- Қурултой бошқарувда жамоат фикрига таяниш имконини яратган;
- Марказий ва маҳаллий бошқарув тизими ўртасидаги алоқадорликнинг таъминлашига таъсир этган;
- Қурултой монархиянинг демократия билан уйғунлашган кўриниши давлатда тенглик, адолат тамойилларини шакллантиришга катта таъсир кўрсатган;
- Қурултой давлатнинг манбаи халқ бўлганлигини англатади.

АМИР ТЕМУР ДАВЛАТИНИНГ МАЪМУРИЙ ТУЗИЛИШИ

САЛТАНАТ

Улус

Вилоят

Туман (10 минг аскар етказиб берган)

Ҳазора (минглик)

Сада (юзлик)

Даҳа (ўнлик)

Вилоят ва туман бошқарувлари

Ҳоким

Молия девони бошлиғи

Адолат амири

Қози

Муфтий

Мутаваллий

Мухтасиб

Кутвол (комендант)

Маҳаллий эркин жамоалар

Маҳалла оқсоқоллари

АМИР ТЕМУРНИНГ ШАХСИДА СИЁСАТ ВА АХЛОҚ УСТУВОРЛИГИ

Унинг шахсида ахлоқ ва сиёсат уйғунлашган

Унда юксак стратегия (сезгирлик, огоҳлик, тезкорлик, имкониятлардан максимал фойдаланиш, узоқни кўра билиш) кучли шаклланган эди.

Амир Темур давлат ва халқнинг ўз олдига қўйган мақсадларини амалга оширишдаги асосий воситачи бўлган. Бошқарувда малакали мутахассислар, олимларга таянган.

мухолифатчилар муаммосини ижобий ҳал қилган. Кучли душманлар кўнглига йўл топган, уларнинг куч-салоҳиятидан давлатни бошқаришда фойдаланган

доимо маслаҳат ва машваратга таянган, юксак сиёсий билимга эга бўлган

АМИР ТЕМУРНИНГ ШАХСИДА СИЁСАТ ВА АХЛОҚ УСТУВОРЛИГИ

эзгу амали, юксак раҳбарлик қобилияти билан катта обрў
қозона олган

адолатли, инсофли ва ҳақиқатгўй бўлган , ваъдага вафо
қилган, молпарастлик ва таъмагирликдан узоқ бўлган, унга
нисбатан халқнинг ишончи ошиб борган

у ҳар бир вазифани ўз вақтида бажарган, бунинг учун керакли
чора-тадбирлар белгилаган

иқтисодий ишларда тежамкорлик, ўртамиёналик йўлини
тутган

ўз сиёсатида ортиқча қаттиққўл ёхуд ўта юмшоқ ҳам бўлмаган

камтар, оддий ва содда бўлиб, у «киши ўзига берилган имкон
учун Аллоҳ олдида жавоб беради» деган тушунчага таянган ва
бошқа кўплаб хислатларга эга бўлган

Бошқарувда туркий, мўғул ва форсий бошқарув анъаналаридан фойдаланилган, аммо маҳаллий анъаналар устунлик қилган;

Ўтроқ ва кўчманчи аҳоли манфаатлари ҳимоя қилинган;

Давлат мафкуравий, маънавий ва ахлоқий асосларни кучайтиришда шариат қоидаларига таянган;

Салтанатда халқларнинг тинчлиги, барқарорлиги, қонунийлик ва адолат таъминланган;

Давлат солиқлар, божлар, хирож, моли омон, ўлжалар, бадавлат заминдор, тадбиркорларнинг хайрия ҳадялари ва бошқа манбалар эвазига тўлдирилган;

Давлатда кучли ижтимоий ҳимоя таъминланган;

Кучли ҳарбий ва мудофаа тизими шаклланган;

Илғор суд-ҳуқуқ тизими жорий этилган;

Тадбиркорлик ички ва ҳалқаро миқёсда кенг ривожланган, ер эгалари тадбиркорлик фаолияти билан шуғуллана бошлаган;

Илм-фанга ҳомийлик қилинган;

Балки салтанатнинг барча қишлоғу шаҳарларида кўплаб қурилишлар бунёд этилган;

Буюк Ипак йўлига эътибор берилган ва унинг устидан назорат ўрнатилган;

Ягона макон, интеграция, глобаллашув асосларининг дастлабки кўринишлари пайдо бўлган;

АМИР ТЕМУР ДАВЛАТИДАГИ ИЖТИМОИЙ ТАБАҚАЛАР

- 1-саййидлар, уламо, шайхлар ва фозиллар;
- 2-ақлли кишилар ва кенгаш соҳиблари;
- 3-дуогўй кишилар;
- 4-амирлар, сарҳанглар, сипоҳсолорлар;
- 5-сипоҳ ва раият;
- 6-ишончли, тўғри эътиқодли кишилар;
- 7-вазирлар, девон котиблари ва муншийлар;
- 9-муҳаддислар, пайғамбарлар ва авлиёлар тарихини ўрганувчи тарихчилар;
- 10-машойихлар, суфийлар, орифлар;
- 11-касбу ҳунар эгалари;
- 12-саёҳатчилар, мусофирлар.

- Бу даврда йирик заминдорлар, ўрта ва кичик ер эгалари ҳаётида сифат ўзгаришлари юз берган;
- Руҳонийлар табақаси - шайхулислом, қози, имом хатиб, воиз,мударрис, садр, шайхлар ва бошқалар.
- Савдо аҳллари - тужжорлар, “аҳл-и бозор”, савдогарлар, олиб сотарлар ва б.
- Ҳунармандлар, уларнинг бирлашмалари - касб-ҳунар, маориф ва ахлоқий-маърифий маскан бўлган;
- Қишлоқ аҳолиси - Майда хусусий ер эгалари, ижарачилар, эркин деҳқонлар, куллар
- Ер эгалиги турлари: 1-давлат мулки (мамлака); 2-хусусий ерлар; 3-вақф ерлари; 4-жамоа ерлари;
- Ҳарбийлар: оддий аскар, баҳодирлар, ўн боши, юз боши, минг боши, туманбоши (10.000 аскар бошлиғи), ўн икки даражали амирлик тизимлари, бекларбеги, амир ул—умаро (жами 313 амирлар);
- Зиёли аҳоли ва ҳарбийлар
- Мутахассисларни танлашда номзоднинг насл-насаби, касбий малакаси, соғлиги, ақл-фаросати, юксак маънавий ахлоқи, кўрсатган жасорат ҳамда хизматларига эътибор берилган.
- Кам таъминланган табақалар ижтимоий ҳимоя қилинган, деҳқонлар ва савдогарликнинг фаолият бошлашларига хатто камбағалларнинг уй-жой қурилишларида ҳам фойзсиз давлат кўмак берган
- Раият — хазина — қўшиннинг бойлиги салтанат қудратининг таянчи деб тушунилган.

- Дорулиморат- хокимлик бошқармаси;
- қозихона-суд идораси;
- доруладолат-адлия бошқармаси;
- фуқаролик ишлари билан шуғулланувчи қозиликлар;
- шариат ишлари билан шуғулланувчи қозиликлар;
- ҳарбий ишлар билан шуғулланувчи қозиликлар;
- Асаслар - кеча қоровуллари, қидирув ишлари бошлиқлари;
- қўрчи - давлатнинг қурол-яроғларини авайлаб-асраган маъмурлар;
- кундузги, тунги, фуқаролик ва ҳарбий ишларга тегишли бўлинмалар;
- муҳтасиб - тошу тарозилар, маънавий гуноҳлар учун жазони тайинловчи кишилар;
- арзбегилар – аҳолидан тушган арз-шикоятларни кўриб чиқиб, муҳим чоралар белгилаган.

ДАВЛАТ МУДОФААСИ

```
graph TD; A[ДАВЛАТ МУДОФААСИ] --> B[Ички хавфлар: уларни келтириб чиқарувчи омиллар ҳар тарафлама чуқур ўрганилган. Ноқулай вазиятлар келиб чиқишининг олди олинган]; A --> C[Ташқи хавфлар: чегарадан ўтиб келган ҳар бир киши, қўшни давлатлардаги аҳвол синчковлик билан ўрганилган. Амир Темур саройида жосуслик хизмати кучайтирилган]; B <--> D[Сарой, девонни қўриқловчи 16000 кишидан иборат доимий бўлинма мавжуд бўлган]; C <--> E[Давлат ерлари – Мовароуннахр, қарам вилоятлар, чегара ҳудудларни қўриқловчи қўшиндан иборат доимий бўлинмалар мавжуд бўлган]; D --- F[ ]; E --- F;
```

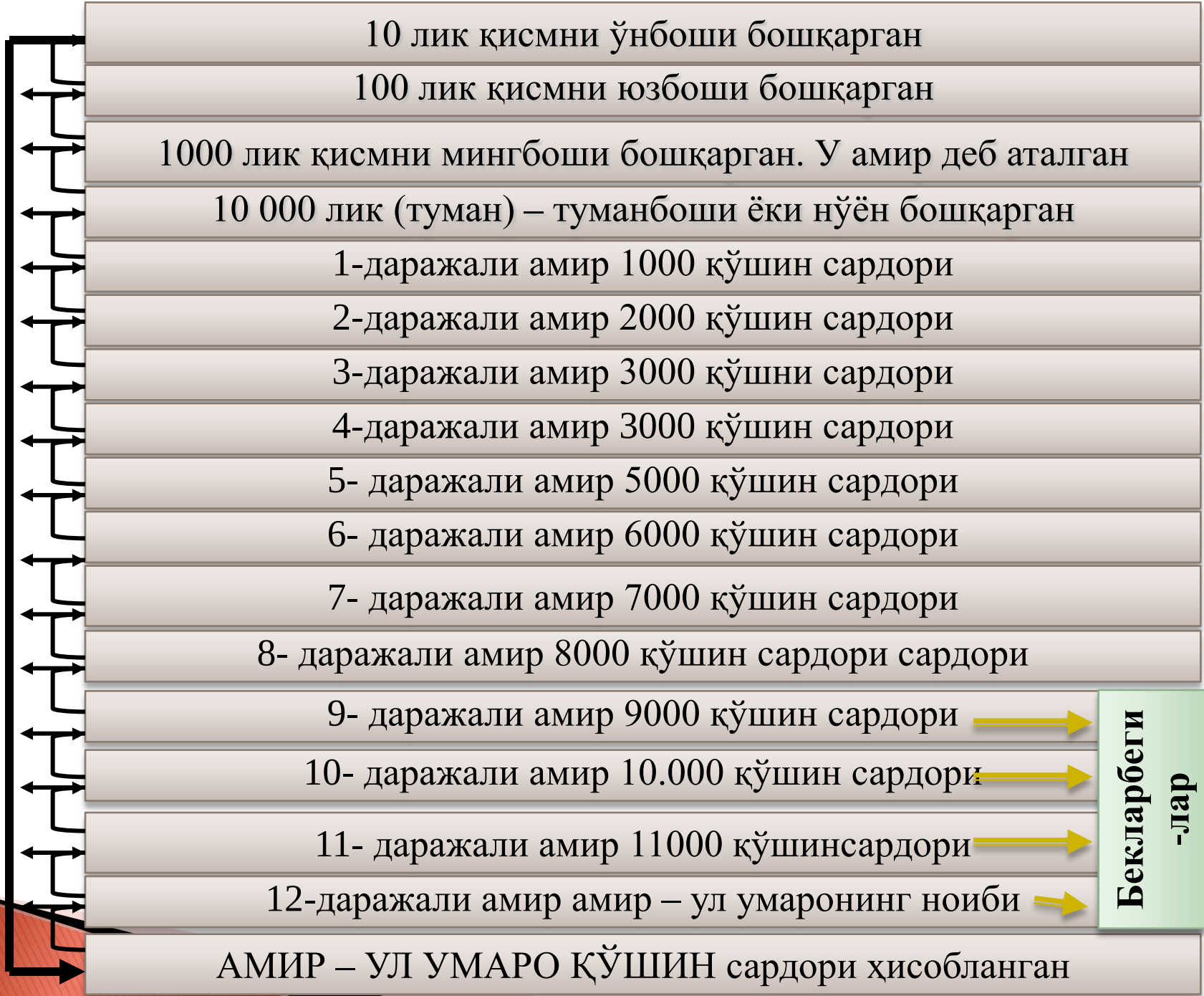
Ички хавфлар: уларни келтириб чиқарувчи омиллар ҳар тарафлама чуқур ўрганилган. Ноқулай вазиятлар келиб чиқишининг олди олинган

Ташқи хавфлар: чегарадан ўтиб келган ҳар бир киши, қўшни давлатлардаги аҳвол синчковлик билан ўрганилган. Амир Темур саройида жосуслик хизмати кучайтирилган

Сарой, девонни қўриқловчи 16000 кишидан иборат доимий бўлинма мавжуд бўлган

Давлат ерлари – Мовароуннахр, қарам вилоятлар, чегара ҳудудларни қўриқловчи қўшиндан иборат доимий бўлинмалар мавжуд бўлган

АМИР ТЕМУР ҲАРБІЙ ҚҰШИННИНГ ТУЗИЛИШИ
(Амир Тему́р қўшинида жами 313 амир фаолият кўрсатган)

Қай бир жойдан бир ғишт олсам. ўрнига ўн ғишт
қўйдирдим, бир дарахт кестирсам, ўрнига ўнта кўчат
эктирдим

АМИР ТЕМУР

- о Амир Темур даврида Ҳиндистон, Шероз, Исфаҳон ва Дамашқнинг машҳур уста-ҳунаrmандлари мамлакатда ҳашаматли иморату иншоотлар бино қилганлар;
- о Амир Темур забт этган мамлакатларнинг бир қатор шаҳарлари Бағдод, Дарбанд, Байлақонни қайта тиклади ва салтанатнинг барча шаҳару қишлоқларида кенг бунёдкорлик ишларини олиб борди;
- о Амир Темур Табризда масжид, Шерозда сарой, Бағдодда мадраса, Туркистонда машҳур шайх Аҳмад Яссавий қабри устига мақбара қурдирган бўлса-да, лекин асосий эътиборини она шаҳри Кеш ва пойтахти Самарқандга қаратди;
- о У салтанат қудратини қурилишларда ифода этган. Унинг қурилишларида Шарқ ва мусулмон дунёсининг тафаккури ўз ифодасини топган. Барча соҳаларда трансформациялашув жараёнлари кечган.

КЕШДАГИ БУНЁДКОРЛИК ИШЛАРИ

Кешда отасининг қабри устига мақбара, ўғли Жаҳонгирга мақбара билан масжид қурдирди

Амир Темур ҳукмронлигининг илк даврида Кеш шаҳрини пойтахтга айлантириш ниятида бўлиб, унинг ободончилигига катта аҳамият берди, бу ерда машҳур ОҚСАРОЙ қад кўтарди

Амир Темур Кешни Мовароуннахрнинг маданий марказига айлантиришга ҳаракат қилди. Шу боисдан бу шаҳар «Қуббат ул-илм вал-адаб» унвонига эга бўлди

Буюк ипак йўли - тараққиётнинг бош омили!

Ф

Фикрингизни баён этинг

С

Фикрингиз баёнига бирор *сабаб* кўрсатинг

М

Кўрсатилган сабабни тушунтирувчи (исботловчи) *мисол* келтиринг

У

Фикрингизни умумлаштиринг

ТЕМУРИЙЛАР ДАВРИДАГИ МАДАНИЙ ХАЁТ

КИТОБ САНЪАТИ, ТАСВИРИЙ САНЪАТ

- Мир Али Табризий (1330-1404) – настаълик хатини кашф этиши
- Султонали Машҳабий (1432 - 1520) – “Қиблат ул-кутуб”, “Султон ул-хаттот”
- Мир Али Китоб (XIV – XV аср)
- Камоллиддин Беҳзод (1455 - 1535)
- Мирак Наққош
- Қосим Али
- Маҳмуд Музаҳҳиб
- Шохмузаффар

МУСИҚА

- Улуғбек Булуний, Шодиёна, Ахлоқий
- Навоий Исфаҳоний куй
- Жомий (мусиқа назарияси)
- Биноий (мусиқа назарияси)
- Абдуқодир Найий
- Қулмуҳаммад Шайхий
- Хусайн Удий
- Шохқули Ғижжаки
- Қосим Раббоний
- Устод Шодий
- Нажмиддин Казкабий
- Хўжа Юсуф Андижоний

ТЕМУРИЙЛАР ДАВРИДАГИ МАДАНИЙ ХАЁТ

МАЪМОРЧИЛИК

- Улуғбек мадрасаси (Бухоро, 1417 -)
- Улуғбек мадрасаси (Самарқанд, 1417-1420)
- Улуғбек мадрасаси (Ғиждувон, 1433 -)
- Хоним, Фирузшоҳ, Шоҳмалик, Ҳожибек, Мирабдували, Қутбиддин Садр мадрасалари (Самарқанд)
- Улуғбек расадхонаси (1424-1428)
- Масжиди Муқаттаъ
- Қўқалдош жомеъ масжиди
- Мирзайи ҳаммони ва қарвонсаройи
- Чилустун ва Чиннихона саройлари
- Ҳўжа Аҳрор мадрасаси (1456)
- Ишратхона (1464)
- Оқсарой мақбараси (1470)
- Мир сарой (Астробод)
- Жомеъ масжиди (Астробод)
- Ҳусравия (Марв)
- Ғавҳаршоҳ масжиди (Машҳар, 1405-1418)
- Ихлосия мадрасаси (Ҳирот)
- Халосия хонақоси
- Шифоия
- Сафоия ҳаммоми

ТЕМУРИЙЛАР ДАВРИДА ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ҲАЁТ

Суғориш

Самарқанд, Бухоро, Қашқадарё, Марв, Тус,
Ҳирот

Ангор канали
Зарафшон
воҳаси

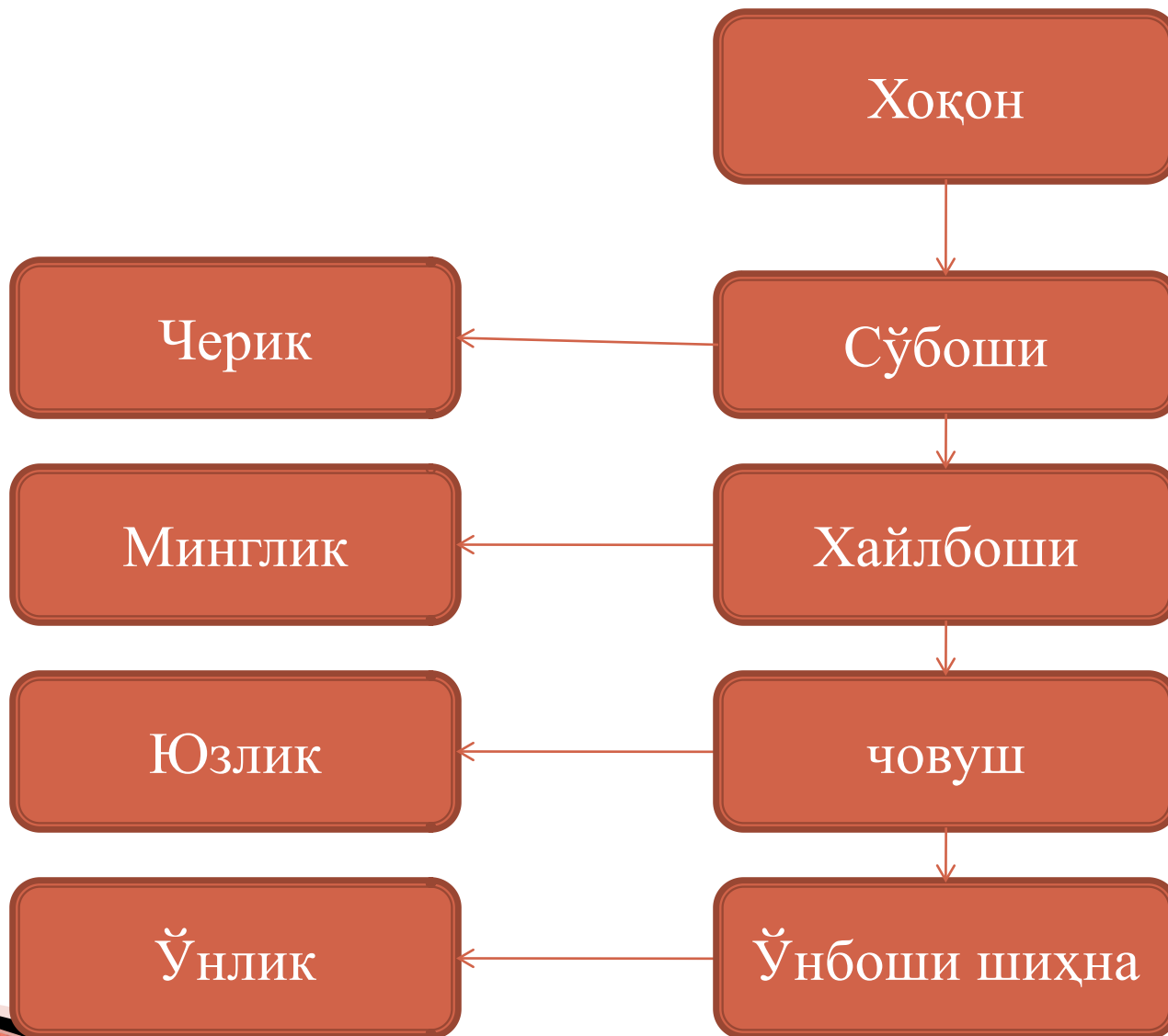
Улуғбек даври
Сомонжук дашти
Бухоро воҳаси

Шохрух даври:
Султонбанд
тикланди
Марв. Мурғоб

Султон Хусайн даври:
Марвируддин янги
каналли

Навоий
Ҳирот ва Машҳад
Туруқбанд сув омбори

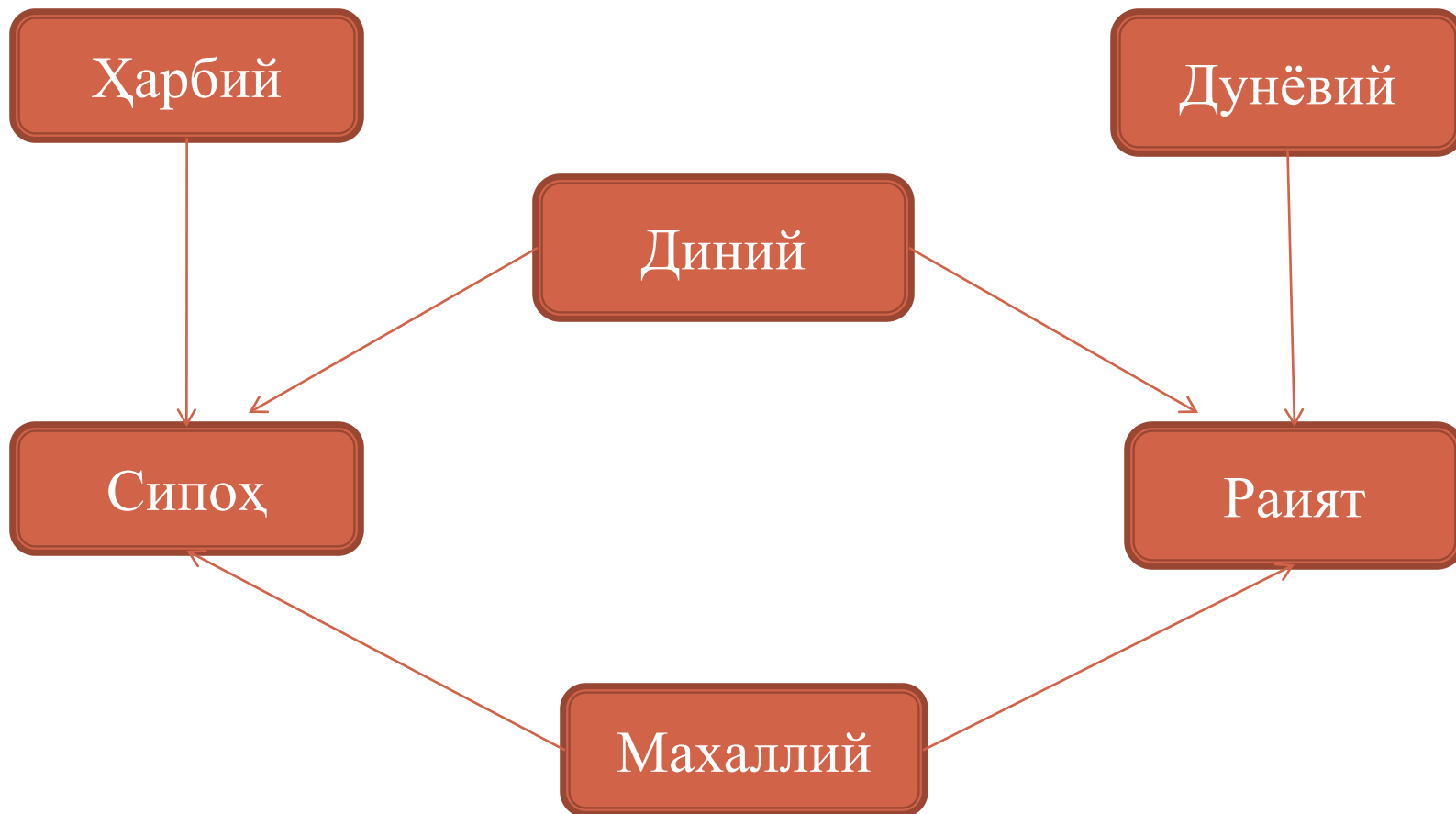
Қорахонийлар ҳарбий тизими

Темурийлар давлати сиёсий тизими

Темурийлар давлатида бошқарув тизими

Темурийлар ҳарбий бошқарув тизими

Темурийлар даври бошқарув тизими

Темурийлар давлати сиёсий тизими

